

ČUVARI

STABILNOSTII

Buvljak

Trgovina na buvljacima, pijacama i ulicama spada u neformalnu ekonomiju. Neka istraživanja govore da skoro dvije milijarde ljudi širom svijeta radi u neformalnoj ekonomiji. Mnoge kompanije svoju robu distribuiraju upravo na ovakvim mjestima

Prodavao čovjek diplome sa fakulteta na buvljaku. Prilazi mu student, nađe diplomu Medicinskog fakulteta i upita ga:

"Pošto?"

Kaže prodavac „6.000.“

Student opet pita:

"Imam samo 5.800?"

„Ne može“, odgovori prodavac.

Počnu pregovarati i prodavac popusti:

„Može za 5.800, ali moram te malo i propitati.“

Buvljak je prostor na kome se susreću ponuda i tražnja svega i svačega. To je Borhesov Alef – mjesto gdje možete svašta naći, od „igle do lokomotive“. Pri prvoj posjeti, buvljak djeluje kao haotično mjesto i, obično, izaziva osjećaj odbojnosti. Međutim, kao i u košnici, iza ovog naizgled haotičnog ponašanja stoji nepisana pravila kojih se učesnici pridržavaju i možda je baš buvljak mjesto na kojem najsavršenije funkcioniše Smitova nevidljiva ruka tržišta.

Buvljaci su zaštitni znak svjetskih metropola. U Atini, buvljak se nalazi na najboljoj lokaciji – na Plaki, a u Rimu buvljak Porta Porteze je u samom centru. Zatim, jedan od najvećih buvljaka u Evropi je Buvljak Ešeri u Budimpešti, u Parizu je to „Marše o Pus d Klinjakur“, koji nazivaju majkom svih buvljaka, dok Istanbul krase Veliki Bazar, koji godišnje posjeti preko petnaest miliona ljudi. Moskva ima Izmajlovskij rinok, dok se Njujork ne može zamisliti bez Bruklinškog buvljaka. Jaffa buvljak u Tel Avivu postoji još od doba Osmanlija, dok se u Danskoj, u najvećoj kongresnoj dvorani, dva puta godišnje organizuje sajam buvljaka. Ova mjesta odišu kulturnim i istorijskim nasljeđima tih područja i **Suzan Sontag** nas upravo na to podsjeća: „Prisjetite se da su upravo Breton i drugi nadrealisti proglasili starinaricu hramom avangardnog ukusa, a odlazak na buvlje pijace uzdigli na ravan estetskog hodočašća“.

Podgorica ima buvljak u Tuzima. **Momo** je glavni krivac što sam počeo da ga posjećujem. Ispočetka je to za mene bilo mučenje, prašina, gomila stvari koje izazivaju odbojnost, teški mirisi... Jedva sam čekao da odem. Ono što me je „tjeralo“ da ponovo dođem, jeste pitanje šta tamo privlači jednog elektro-inženjera, obrazovanog čovjeka ogromnog iskustva koji me nekad aso-

cira na profesora Baltazara, kod koga nema tajni.

Posmatrao sam ljude koji prodaju i one koji kupuju. Ljudi svih društvenih slojeva, obrazovani i oni drugi, situirani i siromašni, poznati i nepoznati, domaći i stranci. Svako ima svoj razlog dolaska, neko zbog nemaštine, a neko traži neko „skriveno blago“. Prodaje se stara odjeća i obuća, kičaste lampe, nakit, retro namještaj i predmeti, diplome, slike, foto aparati, knjige, mobilni telefoni, alati, lap-topovi i ostalo.

Radica, koja je upravo kupila knjigu **Čedomilja Mijatovića** „Despot Đurađ

da se mogu uključiti u ovo takmičenje. Cijena knjiga, uz malo cjenkanje – 50 centi. Kolega sa posla, inače redovni posjetilac buvljaka pokazuje mi magistarski rad guvernera i veli „...nije je htio spustiti ispod euro i po“.

U pozadini svega toga stoji znanje i sposobnost prepoznavanja pravih vrijednosti. Ako nemate dovoljno znanja, teško da ćete prepoznati u gomili stvari nešto vrijedno. Cijela filozofija života na par hiljada kvadrata, koju ne možete naučiti u školskim klupama. Osim toga, buvljaci ili pijace su finansijski barometri koji vjerno oslikavaju životni standard građana, pravi socijalni amortizeri koji procvjetaju u vrijeme ekonomske krize. Zadnjih godina klasični buvljak sve više seli na internet gdje se, na raznim sajtovim a može kupiti svašta.

Trgovina na buvljacima, pijacama i ulicama spada u neformalnu ekonomiju. Neka istraživanja govore da skoro dvije milijarde ljudi širom svijeta radi u neformalnoj ekonomiji. Mnoge kompanije svoju robu distribuiraju upravo na ovakvim mjestima. Tu se prodaje i ukradena, necarinjena i druga nelegalna roba.

Siguran sam da ne postoji podatak koliko ljudi posjeti buvljak u Tuzima, kao ni koliko se tu para okrene, ali s obzirom na kolone vozila koje dolaze iz Podgorice, bar vikendom, taj broj nije zanemarljiv. Za buvljak u Pančevu kažu da godišnje „utaji“ 150 miliona eura poreza.

Neformalna ekonomija, je poput crne kutije u kojoj se nalazi odgovor na mnoga ekonomska pitanja kao što su kako je moguće živjeti sa prosječnom platom od 480 eura kada je minimalna potrošačka korpa 808 eura ili zašto je u platnom bilansu visoka pozicija neobuhvaćenih transakcija. Sa druge strane, radi se o velikom ekonomskom potencijalu koji nije dobro obuhvaćen i iskorišćen i gdje postoji legalna i nelegalna evazija (izbjegavanje plaćanja poreza) na štetu budžeta i svih lojalnih građana.

Autor je direktor Direkcije za platni bilans i realni sektor u CBCG

PIŠE

**BORIS
KILIBARDA**

Branković“ iz 1882. godine prepire se sa Momom oko toga čija knjiga više vrijedi – njena ili njegove „Poslanice Petra i Cetinjskog“ sa kojih je datum izdanja izbljedio da se ne može ni pročitati. Ja sa knjigom profesora **Koste Vasiljevića** „Teorija i analiza bilansa“ iz 1965. teško